

คนรับใช้ในบ้าน: แรงงานอพยพจากพม่ามาไทย

สุรีย์พร พันพืง และ เสาวภาค สุขสินชัย

บทคัดย่อ

ในรอบสิบปีที่ผ่านมา การอพยพย้ายถิ่นจากพม่านับเป็นคลื่นการย้ายถิ่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ใหญ่ที่สุด ปัจจุบันมีแรงงานหญิงจากพม่ามากกว่าแสนคน ที่จดทะเบียนทำงานเป็นคนรับใช้ในบ้านอยู่ในประเทศไทย แม้จะตระหนักกันมากขึ้นถึงสภาพที่เด็กและหญิงรับใช้ต้อง ดำเนินชีวิตอย่างโดดเดี่ยว ในภาวะที่ล่อแหลมต่อการถูกเอาเปรียบด้านแรงงานและความรุนแรง แต่ข้อมูลคนเหล่านี้ยังมีอยู่น้อยมาก ส่งผลให้ขาดการตระหนักในสิทธิพื้นฐานและสิทธิด้านแรงงานของคนกลุ่มนี้ ผลที่ตามมาคือไม่ว่าผู้อพยพย้ายถิ่นทั่วไปหรือคนทำงานบ้าน (รวมถึงคนไทยด้วย) ไม่มีช่องทางอย่างเป็นทางการ ที่จะเรียกร้อง หรือขอให้มีการแก้ไขปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับการถูกปฏิบัติโดยมิชอบ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอข้อมูลที่จะสนับสนุนและคุ้มครองสิทธิของคนรับใช้ในบ้าน เสนอต่อผู้กำหนดนโยบาย และ ผู้ปฏิบัติ การ โดยรวบรวมข้อมูล จากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ระดับลึกคนรับใช้ในบ้าน 133 คน และ สํารวจโดยใช้แบบสอบถาม จากแรงงานอพยพจากพม่าที่เคย หรือ กำลังทำงานรับใช้ในบ้านจำนวน 528 คน ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาพบว่า ไม่มีผู้หญิงและเด็กหญิงย้ายถิ่นจากพม่าคนใดในการวิจัยครั้งนี้รู้เกี่ยวกับเงื่อนไขการทำงานของตน จนกว่าจะไปถึงบ้านของนายจ้าง นายจ้างเป็นผู้กำหนด ถึงเงื่อนไขการทำงาน ที่พักอาศัย เงินเดือน การลาป่วย การดูแล และการจ่ายเงินเดือน นอกจากการได้รับค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำแล้ว เกือบทุกคนที่ตอบคำถามในการสำรวจยังต้องทำงานนานกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน หลายๆ คนทำงานโดยไม่มีวันหยุดประจำ ไม่เคยรับค่าล่วงเวลาหรือค่าชดเชยจากนายจ้าง มีคนทำงานบ้านเพียง หนึ่งในสาม เท่านั้นที่มีห้องพักส่วนตัว ขณะที่หนึ่งในห้า ต้องนอนในที่โล่ง เนื่องจากการพักอาศัยอยู่ที่บ้านของนายจ้าง ภาระหน้าที่ของคนทำงานบ้านจึงมักจะมีนอกเหนือจากงานบ้านไปมาก มากกว่าสองในสามมีหน้าที่ต้องดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้ทุพพลภาพ ประมาณหนึ่งในสามมีหน้าที่ช่วยทำงานให้กับกิจการหรือธุรกิจของนายจ้าง ทั้งยังต้องทำงานตามแต่นายจ้างจะสั่ง นายจ้างผิดผ่อน เก็บกักหรือก็ไม่จ่ายค่าจ้างให้เลย ในขณะที่คนอื่นๆ ชี้แจงว่าหากไม่เดือนหรือทวงเป็นประจำ เขาก็จะไม่ได้รับเงินเดือนจากนายจ้าง ซึ่งผู้หญิงและเด็กผู้หญิงรู้สึกว่าการเอาเปรียบ และถูกละเมิดสิทธิเนื่องจากไม่มีช่องทางใดที่จะต่อสู้กับการโกงของนายจ้างได้เลย นอกจากนี้การให้แรงงานอพยพไม่ถูกกฎหมาย จดทะเบียนทำงานในประเทศไทย ทำให้แรงงานอพยพมีชีวิตที่ขึ้นอยู่กับนายจ้างมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องเงินเดือน การจ่ายเงิน และเงื่อนไขการทำงาน คนรับใช้บางคนถูกข่มขู่ว่าจะถูกเนรเทศ ถูกคุกคาม และถูกจับกุม เนื่องจากไม่มีหลักฐานพิสูจน์ว่าตนมีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย

โดยสรุป เพื่อให้มีการบรรเทาปัญหาแรงงานทำงานรับใช้ในบ้านย้ายถิ่นมักถูกปฏิบัติโดยมิชอบ ถูกเอารัดเอาเปรียบ และให้มีการตระหนัก คุ่มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของแรงงานที่ทำงานรับใช้ในบ้าน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ประเทศ และประชาคมระหว่างประเทศ ในระดับประเทศรัฐบาลของพม่าควรจัดการกับสาเหตุของการย้ายถิ่นออก รัฐบาลไทยควรยอมรับว่าการทำงานรับใช้ในบ้าน คืองานชนิดหนึ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายสนับสนุนให้มีการคุ้มครองสิทธิของแรงงาน การมีสัญญาจ้างงานเป็นลายลักษณ์อักษร การให้ มีหลักประกันค่าจ้างและได้รับผลประโยชน์อื่นๆตามกฎหมาย